

[دويمه معلومات پاڼه]

د خطر خپراوي څه شی دي؟ موخه او لارښود اصول

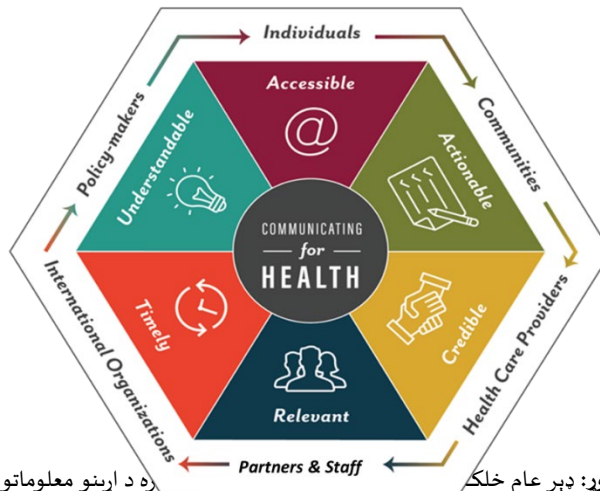
د متخصصينو، ځايي مشرانو، يا چارواکو او هغو خلکو تر منځ چې له خطر سره مخامخ دي، د معلوماتو، مشورو او نظرونو هم مهاله تبادلې ته ويل کېږي (...). د خطر پوهاوی له خطر سره مخامخ خلکو ته اجازه ورکوي چې د خطر په هکله پوه شي او خوندي کوونکي اقدامات ترسره کړي، او چارواکو او متخصصينو ته اجازه ورکوي چې د خلکو اندېښنو او اړتياوو ته غور ونيسي او دا اندېښنې او اړتياوې حل کوي، نو هغه مشورې چې دوی يې ورکوي اړوندې، د باور وړ او د منلو وړ دي (د روغتيا نړيوال سازمان، ۲۰۱۸).

د خطر خپراوي د رسنيو او ټولنيزو رسنيو څخه نيولې تر ډله یيزو رسنيو، ښکېلو اړخونو او د ټولنيز مشارکت په کېدون کې ارتباطاتي تخنيکونه کاروي. د خطر خپراوي د ښکېلو اړخونو د انګېرنو، اندېښنو او باورونو او دغه راز د دوی د پوهې او کړنو درک ته اړتيا لري. د خطر اغېزمن خپراوي بايد ژر تر ژره آوازي، ناسم معلومات او د پوهاوي پر وړاندې نورې ننګونې په ګوته او مدیریت کړي (د روغتيا نړيوال سازمان، ۲۰۲۰).

د خطر پوهاوی د عامې روغتيا د خونديتوب حل لاره ده چې د جدي روغتيايي پېښو د مخنيوي، چمتووالي، غبرګون او بېرته جوړېدو په پړاوونو کې اړينه ده. د بېرني خطر په هکله خپراوي يوه له هغو ۸ اساسي دندو څخه ده چې د روغتيا د نړيوال سازمان غړي هېوادونه يې بايد د روغتيا د نړيوالو قوانينو د لاسليک کوونکو په توګه ترسره کړي. افغانستان په ۲۰۰۷ کال کې د روغتيا د نړيوالو قوانينو غړيتوب ترلاسه کړ. د روغتيا د نړيوالو قوانينو اصلي ظرفيتونه له هغو ظرفيتونه د پېښو د پېژندنې، ارزونې، خپراوي او راپور ورکولو، او د عامې روغتيا پر وړاندې خطرونو او ملي او نړيوالو بېرنيو اندېښنو ته د غبرګون لپاره اړين دي. په لنډو ټکو کې، د خطر خپراوي د هېوادونو لپاره اختياري نه، بلکې اجباري کار دی.

موخه او لارښود اصول

د روغتيا د نړيوال سازمان لپاره په بېرني روغتيايي حالت کې د خپراوي اصلي موخه، د آگاهانه پرېکړو او د اغېزمنو شوو خلکو تر منځ د خوندي کوونکو اقداماتو د هڅونې له لارې د ناوړه اغېزو راکمول دي. دا موخه د روغتيا د نړيوال سازمان د ټولو خپراويو د عمومي موخې سره سمه ده چې عبارت ده له: د پرېکړې کوونکو (مهمو مخاطبينو) لپاره د معلوماتو، مشورو او لارښود برابرول ترڅو سملاسي اقدام وکړي او د افرادو، کورنيو، ټولنو او ملتونو روغتيا وساتي. د اغېزمن خپراوي ۶ مهم اصول د روغتيا د نړيوال سازمان دستراتيژيکو ارتباطاتو په چوکاټ (د روغتيا نړيوال سازمان، ۲۰۱۷) کې تشرېح شوي او د خطر خپراوي لپاره هم د پلي کېدو وړ دي.

۱. د لاسرسۍ وړ: ډېر عام خلک د اړينو معلوماتو د ترلاسه کولو لپاره پر خپله وړتيا تکيه کوي. خبر ورکونکی بايد ټول شته چينلونه وپېژني او لومړيتوب لرونکو مخاطبينو ته د رسېدنې لپاره خپل شته ظرفيتونه په کار واچوي. د چينلونو مناسب ترکیب کارول مخاطبينو ته د هغو معلوماتو په وړاندې کولو کې مرسته کوي چې دوی د آگاهانه پرېکړو کولو لپاره اړتيا ورته لري.

۲. د اقدام وړ: اغېزمن خبراوی د سالمو اقداماتو پر غوره کولو او د روغتیا ساتني د پالیسیو پر پلي کېدو لار دی. د دې لپاره چې خبر ورکوونکی بريالی شي، باید د هدي مخاطبېنو پوهه، انګېرنه او چلندونه درک کړي ترڅو داسې پیغامونه رامنځته کړي چې د وړاندیز شوو اقداماتو پر وړاندې پراته خنډونه له منځه یوسي.

۳. د باور وړ: باور هغه مهم فکتور دی چې دا ښيي چې آیا فرد د مشورو، لارښوونو او سپارښتنو په اړه اقدام کوي که نه. خبر ورکوونکی باید د باور د پیاوړتیا په موخه له هر فرصت څخه ګټه واخلي ترڅو د سپارښتنو پر بنسټ آگاهانه روغتیايي پرېکړې وشي.

۴. اړوند: خبراوی باید وکولای شي له هدي مخاطبېنو سره مرسته وکړي په دې پوه شي چې د دوی یا د هغو کسانو پر وړاندې روغتیايي خطر شته که نه چې دوی ته کران دي، آیا دا خطر جدي دی که نه او آیا کولای شي د وړاندیز شوو اقداماتو له لارې دا خطر را کم کړي که نه.

۵. پروخت: د ټولو روغتیايي مسئلو په اړه باید معلومات، مشورې او لارښوونې پر وخت چمتو او د لاسرسۍ وړ وګرځي ترڅو مخاطبېن د اړتیا وړ معلومات پر وخت ترلاسه او مناسبې روغتیايي پرېکړې او اقدامات ترسره کړي.

۶. د پوهېدو وړ: ډېر هدي (ټاکل شوي) مخاطبېن پر هغو اقداماتو نه پوهېږي چې باید یې د کرکېچن یا بېرني روغتیايي حالت کې ترسره کړي. دوی داسې معلوماتو ته اړتیا لري چې په آسانی د پوهېدو وړ وي ترڅو روغتیايي خطرونه درک کړي او وکولای شي مناسب اقدامات ترسره کړي.

اخځلیکونه:

- د روغتیا نړیوال سازمان (۲۰۲۰)، د خطر خبراوی: ډېر ځله پوښتل شوي پوښتني. په دې تروني کې د لاسرسۍ وړ دي: www.who.int/news-room/q-a-detail/risk-communication-frequently-asked-questions
- د روغتیا نړیوال سازمان (۲۰۱۸)، د روغتیا په بېرنيو حالتونو کې د خطر خبراوی. له بېرني خطر څخه د خبراوي د پالیسی او اقداماتو په هکله د روغتیا د نړیوال سازمان لارښود. په دې تروني کې د لاسرسۍ وړ دی: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259807/9789241550208-eng.pdf?sequence=2>
- د روغتیا د نړیوال سازمان (۲۰۱۷)، د اغېزمن خبراوي لپاره د ستراتیژیکو ارتباطاتو چوکاټ. په دې تروني کې د لاسرسۍ وړ دی: www.who.int/about/what-we-do/strategic-communications-framework/en/